

Фролова О. Г.,*кандидат юридичних наук,**професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності**Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого**ПРАТ «ВНЗ « Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ФАРМАЦЕВТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ, З УРАХУВАННЯМ СТАДІЙ ЇХ ВЧИНЕННЯ

Анотація. У статті розглянуті основні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, з урахуванням стадій їх вчинення. Автором зазначається, що проблемним є те, що у випадках наявності непрямого умислу до дій, якими створюються умови для вчинення кримінального правопорушення, що посягає на фармацевтичну діяльність, унеможливується їх (таких випадків) кваліфікація як готування до кримінального правопорушення певного виду. На думку автора, мова тут фактично йде про ті випадки, коли механізм відповідного посягання включає непрямий умисел вчинення тих дій, які створюють певні умови для вчинення кримінального правопорушення і «спроможні переростати» у таке вчинення.

Окрема увага автора зосереджена на питанні того, що готуванням до кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, стосується врахування при кваліфікації ознак «підшукування співучасників або змова на вчинення кримінального правопорушення» (ч. 1 ст. 14 КК). При готуванні до вчинення кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, підшукування співучасників може полягати у різноманітних пропозиціях, наказах чи розпорядженнях, що вчинені медичним або фармацевтичним працівником шляхом використання своїх професійних обов'язків.

На думку автора, при кваліфікації замаху на кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність, слід враховувати прямиї умисел. Тому певні проблеми виникають при неконкретизованому та при альтернативному умислі.

Автор розглядає ситуації у випадку наявності неконкретизованого умислу особи, яка, вчиняючи замах, умисно допускає, наприклад, заподіяння потерпілому в результаті використання лікарських засобів будь-якої тяжкої шкоди (у тому числі тяжких тілесних ушкоджень та смерті).

Ще однією проблемою кваліфікації, що, на думку автора, є важливим, є розмежування закінченого замаху на викрадення, передбачене у ст.ст. 308, 312, 313 КК, а також особливості розмежування замаху на збут відповідних лікарських засобів та закінченого збуту, про який зазначається, зокрема, у ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 311, ч. 1 ст. 312, ч. 1 ст. 321-1 КК.

Ключові слова: кваліфікація кримінальних правопорушень, умисел, готування, фармацевтична діяльність, лікарські засоби, стадії.

Постановка проблеми. Обґрунтована кримінально-правова оцінка посягань на фармацевтичну діяльність передбачає

констатацію відповідності фактичних обставин ознакам складів кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінальних правопорушень є різновидом пізнавальної і оціночної діяльності [1, с. 113-114; 2, с. 455; 3, с. 51; 4, с. 12-14; 5, с. 7-8; 6, с. 240; 7, с. 118], пов'язується із застосуванням кримінально-правових норм, у процесі якого вирішується питання про те, кримінальне правопорушення якого конкретного виду або його окремого різновиду вчинила особа своєю поведінкою [8, с. 534-535]. Причому саме склад кримінального правопорушення виступає правовою основою кваліфікації кримінальних правопорушень [7, с. 117-118; 8, с. 535], а її (кваліфікації) об'єктом – конкретна життєва ситуація (подія), що належить до певного виду юридичних фактів та тягне за собою певний правовий наслідок [1, с. 121]. Здійснення кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, є неможливим без з'ясування особливостей таких її складових, як готування та замах.

Метою статті є визначення основних проблем кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, з урахуванням стадій їх вчинення.

Стан дослідження. Обрана тема наукового дослідження не знайшла достатнього наукового висвітлення, тому є актуальною для детального аналізу.

Виклад основного матеріалу. Кваліфікація кримінальних правопорушень відображається у її механізмі, який включає такі обов'язкові складові елементи: 1) «відбір» юридичних фактів, які мають перевірятись на предмет їх відповідності конкретному складу кримінального правопорушення; 2) тлумачення кримінально-правової норми (а в потрібних випадках – вирішення відповідних колізій та подолання прогалів); 3) склад кримінального правопорушення; 4) перевірка відповідності фактичних обставин (як юридичних фактів) конкретному складу кримінального правопорушення; 5) результат перевірки, який закріплюється у «правовій формі», що представлена у різноманітних правозастосовчих документах [8, с. 536-537]. Отже, за такого підходу у розумінні кваліфікації кримінальних правопорушень та його механізму важливим є передусім необхідність встановлення відповідності існуючих в об'єктивному середовищі фактичних обставин (юридичних фактів) ознакам конкретного складу кримінального правопорушення [9, с. 14].

Таким чином, обґрунтована кримінально-правова оцінка посягань (впливу) на фармацевтичну діяльність потребує встановлення відповідності вчиненого діяння та інших фактич-

них обставин, що є юридичними фактами, змісту конкретних складів кримінальних правопорушень, передбачених певними кримінально-правовими нормами [8, с. 535-539]. У результаті встановлення зазначеної відповідності формулюється висновок про те, що зазначені посягання набувають значення кримінальних правопорушень конкретних видів, що впливають на фармацевтичну діяльність та за своїми ознаками (ознаками їх складів) відрізняються від видів інших кримінальних правопорушень, які є суміжними. При такому розумінні поняття кваліфікації кримінальних правопорушень можна виділити наступні основні проблеми, що стосуються зазначених видів кримінальних правопорушень та потребують свого вирішення у межах даного дослідження.

1. Поняття готування до кримінального правопорушення, визначене у ч. 1 ст. 14 КК [10], включає родову ознаку «умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення» та такі види (у межах зазначеної родової): «підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення кримінального правопорушення, усунення перешкод».

Отже, у цьому плані проблемним є те, що у випадках наявності непрямого умислу до дій, якими створюються умови для вчинення кримінального правопорушення, що посягає на фармацевтичну діяльність, унеможливується їх (таких випадків) кваліфікація як готування до кримінального правопорушення певного виду. Фактично, йдеться про ті випадки, коли механізм відповідного посягання пов'язаний, включає непрямий умисел вчинення тих дій, які створюють певні умови для вчинення кримінального правопорушення і «спроможні переростати» у таке вчинення. Тобто непрямий умисел однаково властивий вчиненню такої підготовчої дії та вчиненню кримінального правопорушення певного виду. Так, у складах кримінальних правопорушень, передбачених ст. 320 та ст. 325 КК непрямий умисел до відповідного порушення правил є альтернативною ознакою суб'єктивної сторони (іншими є прямий умисел та відповідні види необережності). В іншому випадку виключається готування до вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 134 КК, за наявності непрямого умислу до наслідків як обов'язкового елемента складів цього кримінального правопорушення. Крім цього, вказівка в ст. 141 КК на відсутність «письмової згоди пацієнта або його законного представника» та наявність «неповнолітнього чи недієздатного», щодо яких вчиняється проведення клінічних випробувань лікарських засобів, допускає можливість непрямого умислу до діяння у виді проведення клінічних випробувань лікарських засобів, що за інших необхідних умов може виключати готування до вчинення цього кримінального правопорушення. Непрямий умисел властивий вчиненню кримінального правопорушення, передбаченого ст. 323 КК, що також за необхідних умов виключає готування до цього кримінального правопорушення.

У понятті готування до кримінального правопорушення, що передбачене ч. 1 ст. 14 КК, відсутня вказівка на те, що «кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі» як це зазначено у ч. 1 ст. 15 КК при визначенні поняття замаху на кримінальне правопорушення [11, с. 165; 12, с. 30-33]. Відсутність у ч. 1 ст. 14 КК такої вказівки не означає, що готуванням до кримінального правопорушення можна розглядати випадки, коли особа за власною волею остаточно припиняє створення умов для вчи-

нення кримінального правопорушення (такий висновок ґрунтується на систематичному тлумаченні положень ст. 14 та ст. 17 КК) [9, с. 24-25]. Так, готування до вчинення діянь, передбачених ч.ч. 1-3 ст. 321-1 КК, може виразитись у підшукуванні сировини для виготовлення або виробництва фальсифікованих лікарських засобів, а також в аналізі (дослідженні) такої сировини, що необхідне для подальшого виготовлення або виробництва фальсифікованих лікарських засобів. Причому якщо відбувається остаточне припинення за власною волею медичного або фармацевтичного працівника такого підшукування або аналізу (наприклад, у результаті проведеного дослідження з'ясувалось, що підібрана сировина не містить речовин, необхідних для виготовлення фальсифікованих лікарських засобів, або навпаки, містить такі речовини, властивості яких унеможливають роботу фармацевтичного працівника з виготовлення чи виробництва фальсифікованих лікарських засобів, оскільки останній не має відповідного досвіду), то вчинене не утворює готування до кримінального правопорушення, передбаченого ст. 321-1 КК.

Ще одна проблема, пов'язана з готуванням до кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, стосується врахування при кваліфікації ознак «підшукування співучасників або змова на вчинення кримінального правопорушення» (ч. 1 ст. 14 КК). Підшукування співучасників охоплює дії особи, спрямовані на залучення до спільного вчинення кримінального правопорушення іншої особи або кількох осіб як співучасників (незалежно від того, чи мав місце розподіл ролей або ні), а змовою на вчинення кримінального правопорушення – спільна діяльність декількох осіб, що полягає в узгодженні їх намірів щодо вчинення кримінального правопорушення конкретного виду і призводить до досягнення домовленості між ними про спільне його вчинення [13, с. 22-23]. При готуванні до вчинення кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, підшукування співучасників може полягати у різноманітних пропозиціях, наказах чи розпорядженнях, що вчинені медичним або фармацевтичним працівником шляхом використання своїх професійних обов'язків. При цьому неважливо, чи спроможне використання професійних обов'язків призвести до такого фактичного результату, як надання іншою особою або особами згоди на вчинення конкретного кримінального правопорушення. Для кваліфікації такого готування головним є те, щоб зазначений фактичний результат не відбувся і зазначені особи принаймні не розпочали виконувати діяння, що є відповідною ознакою складу кримінального правопорушення. Іншими словами, зазначене підшукування має тягти такий результат, який спроможний забезпечувати вчинення діяння та/або інші фактичні обставини, що відповідають змісту ознаки складу кримінального правопорушення. Наприклад, інша особа як водій погодилась на пропозицію здійснити контрабанду фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК) шляхом їх транспортування, але згодом виявилось, що в цієї особи відсутній відповідний дозвіл на виїзд за кордон і вона не здатна здійснити переміщення фальсифікованих лікарських засобів через митний кордон України.

2. Поняття замаху на кримінальне правопорушення включає прямий умисел, про що вказується у ч. 1 ст. 15 КК. При встановленні умислу необхідним є суворе додержання законодавчих норм, згідно з якими замах може мати місце лише при прямому умислі. Відтак, найбільш поширеною помилкою при

кваліфікації замаху на кримінальне правопорушення є неправильне визначення виду умислу, з яким вчиняється посягання [9, с. 27-28]. Адже при непрямому умислі вольова діяльність особи не спрямована на досягнення якогось визначеного суспільно небезпечного наслідку. Суб'єкт, діючи з непрямим умислом, лише передбачає вірогідність настання декількох таких наслідків. Проте жоден з цих наслідків не є бажаним для суб'єкта. Вчинювані ним дії не спрямовані на досягнення наслідку як мети його власної діяльності, а сам наслідок при непрямому умислі є побічним продуктом такої діяльності [14, с. 19]. Отже, наявність в особі непрямого умислу зумовлює кваліфікацію вчиненого як закінченого кримінального правопорушення з урахуванням тих наслідків, які фактично настали. Кваліфікація дій як замаху на кримінальне правопорушення з іншими (більш тяжкими) наслідками виключається [9, с. 28].

Що стосується замаху на кримінальне правопорушення при неконкретизованому та при альтернативному умислі, то за загальним правилом кваліфікація має здійснюватися за нормою Особливою частиною КК, яка передбачає найменш тяжкий (найменш небезпечний) вид кримінального правопорушення [3, с. 131] з урахуванням того наслідку, який фактично настав. Так, примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи (ч. 4 ст. 134 КК) може полягати у психічному впливі на потерпілого у поєднанні з використанням (примусовим використанням) лікарських засобів. Тому в разі неконкретизованого умислу особи, яка вчиняючи замах, умисно допускає, наприклад, заподіяння потерпілому в результаті використання лікарських засобів будь-якої тяжкої шкоди (у тому числі тяжких тілесних ушкоджень та смерті), такі дії мають кваліфікуватися за відповідною частиною ст. 15 КК та ч. 4 ст. 134 КК без посилання на відповідну частину ст. 115 КК або ч. 1 ст. 121 КК. Отже, абстрактного розуміння особи, «позбавленого» цілеспрямованості, що реально можуть настати наслідки, передбачені у ч. 4 ст. 134 КК та у відповідних частинах ст. 115, 121 КК, очевидно недостатньо для того, щоб замах на примушування, передбачений ч. 4 ст. 134 КК, кваліфікувався за відповідною частиною ст. 15, ч. 4 ст. 134 КК та відповідною частиною ст. 115 або ст. 121 КК (у даному разі ч. 4 ст. 134 КК є нормою Особливої частини КК, яка передбачає менш тяжкий вид кримінального правопорушення, оскільки порівняно з кримінальними правопорушеннями, передбаченими ст.ст. 115, 121 КК, вид кримінального правопорушення, передбачений ч. 4 ст. 134 КК, не обтяжений наслідками у вигляді смерті потерпілої особи або заподіяння їй тяжких тілесних ушкоджень). Така сама абстрактність розуміння характерна для альтернативного умислу, який виключає цілеспрямованість у настанні конкретних наслідків, що передбачені у відповідній нормі Особливої частини КК. Правозастосовчим орієнтиром у даному разі може бути абз. 11 п. 3 постанови ПВСУ «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» від 26 квітня 2002 року № 4, в якому передбачено: «Злочини, передбачені статтями 307, 309 або 311 КК, визнаються закінченими з моменту вчинення однієї із зазначених у диспозиціях цих статей альтернативних дій. У випадках, коли винна особа вчинила одну або декілька зазначених дій, але не встигла вчинити іншу дію із тих, які охоплювались

її умислом, скоєне слід розглядати як закінчений злочин за виконаними діями, а незавершена дія окремої кваліфікації як готування до злочину або як замах на злочин не потребує» [15].

Вказівка у ч. 1 ст. 15 КК на прямий умисел при замаху виключає замах на кримінальне правопорушення, при вчиненні якого поєднується умисел та необережність, а додатковий (похідний) наслідок у складі такого настає через необережність [16, с. 129]. Наприклад, виготовлення з метою збуту та збут фальсифікованих лікарських засобів (ч. 1 ст. 321-1 КК), у результаті якого була спричинена смерть особи або інші тяжкі наслідки (ч. 3 ст. 321-1 КК), кваліфікується за ч. 3 ст. 321-1 КК. Проте, якщо наслідок у вигляді смерті особи або інших тяжких наслідків, передбачений у ч. 3 ст. 321-1 КК, відсутній, то зазначені дії за інших необхідних обставин мають кваліфікуватися за ч. 1 ст. 321-1 КК. У цьому випадку замах на виготовлення з метою збуту та збут фальсифікованих лікарських засобів, що спричинило смерть особи або інші тяжкі наслідки, унеможливується. Проте можливий замах на кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 321-1 КК, якщо виготовлення з метою збуту та збут фальсифікованих лікарських засобів вчинені в особливо великих розмірах.

Черговим питанням, яке потребує свого розв'язання, є розмежування закінченого замаху на викрадення, передбачене у ст.ст. 308, 312, 313 КК, від закінченого кримінального правопорушення. Оскільки таке викрадення вважається закінченим з моменту, коли у відповідній особі в результаті обертання відповідних предметів викрадення, що зазначені у ст.ст. 308, 312, 313 КК, на свою чи інших осіб користь, наявна (з'являється) фактична правомочність розпоряджатись такими предметами, то саме наявність в конкретній особі цієї фактичної правомочності виступає критерієм розмежування закінченого замаху на викрадення та закінченого кримінального правопорушення.

Ще одним питанням, яке варто розглянути, є особливість розмежування замаху на збут відповідних лікарських засобів та закінченого збуту, про який зазначається, зокрема, у ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 311, ч. 1 ст. 312, ч. 1 ст. 321-1 КК. Враховуючи визначення збуту як «будь-яких оплатних чи безоплатних форм їх реалізації всупереч законам ... (продаж, дарування, обмін, сплата боргу, позика, введення володільцем цих засобів або речовин ін'єкцій іншій особі за її згодою тощо)» (абз. 1 п. 4 постанови ПВСУ «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів»), то саме реалізація у широкому її смислі відповідних лікарських засобів є орієнтиром для закінченого збуту (адже вузький смисл властивий реалізації лише як продажу [17, с. 13]). Законодавчим орієнтиром широкого смислу поняття реалізації є підпункт 14.1.202 п. 14.1 ст. 14 ПК, в якому хоча і вказується на «продаж (реалізація)», але визначається, що ними (продажем та реалізацією) є «будь-які операції, що здійснюються згідно з договорами купівлі-продажу, міни, поставки та іншими господарськими, цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу прав власності на такі товари за плату або компенсацію незалежно від строків її надання, а також операції з безоплатного надання товарів» [18]. Отже, ключовим у даному разі є те, що у наведеному положенні ПК реалізація пов'язується не лише з формально-юридичним (договірним), але і змістовно-юридичним моментом, пов'яза-

ним із обігом певних предметів (останній передбачає перехід фактичних правомочностей права власності, компенсацію вартості та безоплатність отримання). Тому кінцевий момент збуту у ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 311, ч. 1 ст. 312, ч. 1 ст. 321-1 КК слід визначати залежно не лише від формально-юридичного (договірному) характеру «продажу, дарування, обміну, сплати боргу, позики», про які зазначається в абз. 1 п. 4 названої постанови ПВСУ, але також від змістовно-юридичних властивостей обігу предметів, зазначених у ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 311, ч. 1 ст. 312, ч. 1 ст. 321-1 КК (тобто коли відповідні предмети потрапили в обіг, зокрема, обіг лікарських засобів, та відбувся перехід всіх або окремих фактичних правомочностей права власності, відбулась компенсація вартості певного предмета іншою особою або безоплатність його отримання). Це означає, що до моменту потрапляння в обіг лікарських засобів (як кінцевого «результату» збуту) не можна говорити про наявність закінченого збуту. Відтак, замах на такий збут матиме місце у всіх тих випадках, коли внаслідок вчинюваних особою дій відбувається потрапляння відповідних предметів в обіг (зокрема, обіг лікарських засобів) та відбувається перехід всіх або окремих фактичних правомочностей права власності на такі предмети, компенсація їх вартості іншою особою або безоплатність їх отримання.

Висновки. При готуванні до кримінального правопорушення основні проблеми стосуються непрямого умислу до дій, якими створюються умови для вчинення кримінального правопорушення, що посягає на фармацевтичну діяльність (непрямий умисел унеможливає кваліфікацію як готування до кримінального правопорушення певного виду, що прямо має враховуватись при кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 134, 141, 320, 325 КК). Інші проблеми стосуються відсутності у ч. 1 ст. 14 КК вказівки на те, що «кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі», як це має місце у ч. 1 ст. 15 КК, а також ознак ознак «підшукування співучасників або змова на вчинення кримінального правопорушення» (ч. 1 ст. 14 КК). Крім цього, змову на вчинення кримінального правопорушення, передбачену в ч. 1 ст. 14 КК, потрібно відмежовувати від відповідних ознак конкретних форм співучасті, що визначені у складах кримінальних правопорушень, передбачених у ч. 2 ст. 305, ч. 2 ст. 306, ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 308, ч. 2 ст. 309, ч. 2 ст. 311, ч. 2 ст. 312, ч. 2 ст. 313, ч. 3 ст. 321, ч. 2 ст. 321-1, ч. 2 ст. 321-2 КК як «за попередньою змовою групою осіб», а у ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 308, ч. 3 ст. 311, ч. 3 ст. 312, ч. 3 ст. 313, ч. 2 ст. 318, ч. 4 ст. 321 КК – як «вчинені організованою групою», ч. 2 ст. 310 КК – як «за попередньою змовою групою осіб з метою збуту».

При кваліфікації замаху на кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність, слід враховувати прямий умисел. Тому певні проблеми виникають при неконкретизованому та при альтернативному умислі. Так, при кваліфікації примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи (ч. 4 ст. 134 КК) слід враховувати наявність психічного впливу на потерпілого, що може поєднуватись з використанням лікарських засобів, а тому в разі неконкретизованого умислу особи, яка, вчиняючи замах, умисно допускає заподіяння потерпілому будь-якої тяжкої шкоди, такі дії кваліфікуються за ст. 15 КК та ч. 4 ст. 134 КК без посилання на ст. 115 КК або ч. 1 ст. 121 КК. Крім цього, вказівка у ч. 1 ст. 15

КК на прямий умисел виключає замах на кримінальне правопорушення, умисел до діяння поєднується із необережним ставленням до наслідків (так званих додаткових або похідних наслідків). Це, зокрема, слід враховувати при кваліфікації виготовлення з метою збуту та збут фальсифікованих лікарських засобів (ч. 1 ст. 321-1 КК), у результаті якого була спричинена смерть особи або інші тяжкі наслідки (ч. 3 ст. 321-1 КК).

Література:

1. Ус О.В. Теоретичні та прикладні проблеми кваліфікації в кримінальному праві України: монографія / О.В. Ус. Харків: Право, 2020. 704 с.
2. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації / В. О. Навроцький. К.: Атіка, 1999. 464 с.
3. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник / В. О. Навроцький. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
4. Основи кваліфікації злочинів: навч. посіб. / [М.І. Панов, І.О. Зінченко, О.О. Володіна та ін.]; за заг. ред. М.І. Панова. Харків: Право, 2019. 378 с.
5. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / [Г. В. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін.]; за ред. М. І. Панова. Вид. 2-ге, допов. та випр. Х.: Право, 2017. 360 с.
6. Волинець Р. А. Злочини, що посягають на фондовий ринок: аналіз складів злочинів, особливості кваліфікації та розмежування: Навчальний посібник. Київ: Правова Єдність, 2020. 286 с.
7. Кримінальне право України. Загал. частина: Підруч. для студентів юрид. вузів і фак. / Г.В. Андрусов, П.П. Андрушко, В.О. Беньківський та ін.; За ред. П.С. Матішевського, П.П. Андрушка, С.Д. Шапченка. К.: Юрінком Інтер, 1997.
8. Берзін П.С. Поведінка людини в кримінальному праві, кримінальне правопорушення та склад кримінального правопорушення: навч. посіб. Київ: Алерта, 2023. 558 с.
9. Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / М.Г. Арманов, О.О. Книженко, Н.М. Яриш та ін. К.: Національна академія прокуратури України, 2017. 392 с.
10. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2005 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 25.12.2023).
11. Бурдін В.М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження): монографія / В.М. Бурдін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 304 с.
12. Маслак Н.В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину / Н.В. Маслак. Х.: Право, 2010. 232 с.
13. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. 4-те вид., переробл. та доповн. / Відп. ред. С.С. Яценко. К.: А.С.К., 2005. 848 с.
14. Лекція до теми «Проблеми застосування кримінального законодавства у разі попередньої злочинної діяльності» [розробник: Кулик Л.М.] / Одеський державний університет внутрішніх справ МВС України. Одеса, 2015. 28 с.
15. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів»: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text> (дата звернення: 25.12.2023).
16. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / В.О. Навроцький. 2-ге вид. К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
17. Кондратюк І.В., Малініна М.Я. Професійні продажі: Навчальний посібник / За наук. ред. М. Г. Бойко. Івано-Франківськ: «Лілея НВ», 2015. 192 с.
18. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.12.2023)

Frolova O. The main problems of qualification of criminal offenses encroaching on pharmaceutical activity, taking into account the stages of their commission

Summary. The article considers the main problems of qualification of criminal offenses that encroach on pharmaceutical activity, taking into account the stages of their commission. The author notes that it is problematic that in cases of indirect intent to actions that create conditions for committing a criminal offense affecting pharmaceutical activity, their qualification as preparation for a certain type of criminal offense is impossible. In the author's opinion, we are actually talking about those cases when the mechanism of the corresponding offense includes the indirect intention to commit those actions that create certain conditions for the commission of a criminal offense and "capable of developing" into such an offense.

The author's special attention is focused on the issue of the fact that preparation for criminal offenses that encroach on pharmaceutical activity refers to taking into account in qualifying the signs of "looking for accomplices or conspiring for to commit a criminal offense" (part 1 Art. 14 of the Criminal Code of Ukraine). When preparing for the commission of criminal offenses that encroach on pharmaceutical activity, looking for accomplices may consist of various proposals

or orders, made by a medical or pharmaceutical employee through the use of their professional duties.

According to the authors, direct intent should be taken into account when qualifying an attempt as a criminal offense encroaching on pharmaceutical activity. Therefore, certain problems arise with an unspecified and alternative intention.

The author considers situations in the case of the presence of an unspecified intention of a person who, committing an attempt, deliberately allows, for example, the infliction of any serious harm (including serious bodily injuries and death) to the victim as a result of the use of medicinal products.

Another problem of qualification, which in the opinion of the author is important, is the demarcation of a completed attempted kidnapping, provided for in Art. 308, 312, 313 of the Criminal Code, as well as the peculiarity of the distinction between an attempt to sell the relevant medicinal products and the completed sale, which is specified, in particular, in part 1 of Art. 307, part 2 of Art. 311, part 1 of Art. 312, part 1 of Art. 321-1 of the Criminal Code.

Key words: qualification of criminal offenses, intent, preparation, pharmaceutical activity, medicinal products, stages.